

יוצא לאור לחג השבועות ה'תשע"ח
(מספר 36)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לעילוי נשמת

ובמיוחד בפעולות שיעורי לימוד הדת
חינוך ילדי ישראל וקעמפ גן ישראל
עסק רבות במבצעי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
ובהקמת וביסוס הרבה מוסדות חב"ד
ובהבאת שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו
אוהב ואהוב
ורבים השיב מעון
העמיד דור ישרים יבורך
שלוחי וחסידיו כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
נפטר ביום ראשון לסדר בהעלותך את הנרות
עשירי לחודש סיון ה'תשס"ז
ת' נ' צ' ב' ה'

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

הרב החסיד אי"א נו"נ
עוסק בצ"צ באמונה
הת' מוה"ר אברהם
ב"ר יצחק אייזיק הלוי ז"ל
לויטנסקי

מבחיירי תלמידי ישיבת תו"ת ליובאוויטש
מקושר בלב ונפש לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
ושלוחו במשך ארבעים שנה
רב ומשפיע לאנ"ש ושלוחים בקצוי תבל
מילא שליחותו בשמחה ובהאבת ישראל חסידותי
מתוך מסירת נפש
בבית חב"ד שמחה מניקא

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

מפתח ותוכן

חג השבועות

3. א. (בעצרת בעינין) "נמי לכם" בגימטריא "קץ"
"הכל מודים בעצרת בעינין נמי לכם", נמי לכם גימטריא קץ,
הקשר עם הגאולה

6. ב. תורה חדשה מאתי תצא
ביאור מרז"ל שלע"ל "תורה חדשה מאתי תצא" והתאמתו עם
נצחיות התורה: התורה חדשה דלע"ל היא בהתאם לכללי ההלכה
ויחד עם זה חידוש; ובפנימיות - גילוי נעלה וחדש, לע"ל הלכה
כבית שמאי דמחדדי טפי

הוספה / בשורת הגאולה

ג. מקונטרס בענין "מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל",
יו"ל לכ"ף מ"ח ה'תשנ"ב 25
דיוק לשון הרמב"ם "ובנה מקדש במקומו"; ביאור דברי המדרש
"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש כו"; גודל
העילוי ד"בית רבינו שבבבל"; גודל הזכות להשתתף בבניית "בית
רבינו שבבבל" כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד;
"בית משיח" בגימטריא "פרצת" 770

לעילוי נשמת
הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' יקותיאל מנחם ע"ה
ב"ר שרגא שליט"א
ראפ
חסיד ומקושר בכל נימי נפשו
לכ"ק אדמו"ר מה"מ
משגיח ומשפיע
בישיבת תומכי תמימים
ליובאוויטש המרכזית 770
ניהל הבית חב"ד
בנמלי התעופה
ובחברת "אל על" במיוחד
וזכה שהרבי שלח המצות ע"י
ואמר עליו "אונזער יקותיאל"
נואם קבוע בסיומי הרמב"ם ב-770
והדפיסם ב"תקות מנחם"
ניהל "ועד המחנכים"
פעל במרץ בעניני שלימות הארץ
ראש מטה שירה וזמרה
לקבלת פני משיח צדקנו
קירב רבים אל רבנו ובדרכי נועם
השאיר דור ישרים יבורך
הולכים בדרכי רבותינו נשיאנו

נקטף בתאונת דרכים
ביום השני לפ' "וקם שבט מישראל"
י"ב תמוז ה'תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.
(מנוסח המצבה)
*

נדפס ע"י ידידיו
הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

Reprinted with permission of:
"Vaad L'Hafotzas Sichos"
by:

Moshiach Awareness Center,
a Project of:
Enlightenment For The Blind, Inc.
602 North Orange Drive.
Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095
Fax: (323) 934-7092
<http://www.torah4blind.org>
e-mail: yys@torah4blind.org
Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director
Printed in the U.S.A.

חג השבועות

(בעצרת בעינן) „נמי לכם“ בגימטריא „קץ“

א. בנוגע לחג השבועות אומרים חז"ל, ש„הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם², מאי טעמא, יום שניתנה בו תורה הוא“. שהפירוש ד„לכם“ הוא - ש„ישמח בו במאכל ובמשתה“³.

וכידוע שהחידוש ד„יום שניתנה בו תורה“ הוא - החיבור דאלקות עם גופו הגשמי של יהודי⁴ („לכם“⁵) ועם

(6) ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 887 ואילך. ובכ"מ.

(7) תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג. ועוד.
(8) ועפ"ז יש לבאר מ"ש בהמשך הגמ' שם (לאחרי הדין דבעצרת בעינן לכם): „רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תילתא, אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא“ - דלכאורה: כיון שכוונת ר"י בהעילוי ד„האי יומא“ היא - שעל ידו נעשה הוא לומד תורה (כפרש"י), אין זה שייך דוקא ל„האי יומא“ (יום נתינת התורה), שהרי לימוד התורה הי' גם לפני מ"ת (וא"ו בסיון), וכמאחז"ל (יומא כה, ב) „מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם. . . אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה הי' וכו"ו“?

אלא, העילוי ד„האי יומא“ הוא - שאו נמשכה ונתלבשה התורה למטה, עד ש„תורה לא בשמים היא“ (נצבים ל, יב. וראה שבת פט, א. ב"מ נט, ב). ועל זה אמר ר"י שע"י „האי יומא“ „למדתי תורה ונתרוממתי“ (פרש"י), היינו שהתורה פועלת שינוי בה„תחתונים“* (ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 211 ואילך. ובכ"מ). ולכן, רב יוסף ביומא דעצרתא „הי' מצוה לאנשי ביתו להכין לו טעודה“ (פרש"י פסחים שם), שבוה מודגש, שהתורה נמשכת וחודרת בכל מציאות האדם, גם בגוף הגשמי.

(* ולכן, „אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא“ - כי ע"י לימוד התורה מצי"ע (בלי הפעולה ד„האי יומא“), נשאר האדם והעולם בבחי' „שוקא“ ורשות הרבים (ראה לקו"ש שם ע' 214. ובכ"מ).

רשימת דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א ליל ב' דחג השבועות היתנש"א* - לקהל שיחיו שחזרו מה„תהלוכה“. נדפס בטה"ש היתנש"א ח"ב ע' 563 ואילך. תרגום מאידית.

(1) פסחים סח, ב.
(2) משא"כ בשאר הימים טובים יש פלוגתא אם צ"ל „הציו לכם“ (פסחים שם. ביצה טו, ב). - ואפילו לפי ההלכה (רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ט (ובמ"מ שם). טושו"ע או"ח ר"ס תקכט. שו"ע אדה"ז שם ס"ו) שבכל היו"ט צ"ל „הציו לכם“ - יש חילוק בין חגה"ש לשאר היו"ט, שב„שאר יו"ט ושבתות (ש)מותר להתענות בהם תענית חלום“, משא"כ בחגה"ש „אסור להתענות תענית חלום“ (שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ד ס"ח), אף שהתענית עונג לו (טור או"ח סרפ"ח. שו"ע אדה"ז שם ס"ג). וראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע' 27 ואילך (וש"נ).
(3) פרש"י פסחים שם. וראה גם שו"ע אדה"ז סתצ"ד שם.
(4) ראה תניא פמ"ט (סט, סע"ב ואילך); ובנו בהרת מכל עם ולשון (דקאי על מ"ת - ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס' ס"ד) הוא הגוף החומרי כו'.

(5) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 560.

(* הוספת ביאור בכמה ענינים דלהלן - ראה שיחת יו"ד סיון שנה זו (ביחידות הכללית להאורחים שיחיו). חלקו נעתק להלן (בפנים ובהערות).

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל
נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה
וזוגתו מרת טשארנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה סטראל
נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ו
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' שמואל זוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל
* * *

לעילוי נשמת

ר' גדלי' חנוך ב"ר פינחס ע"ה סניידער
נפטר ביום כ"ד אדר שני ה'תשל"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת חנה בת רייזל תחי' סניידער
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה
*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הו"ח ר' שמואל זוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל

צורך והכרח להגדיל ולהרחיב עוד יותר את „בית רבינו“, ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, „פרצת“ (בגימטריא 770), כמו בנין בית חזק³².

וע"פ האמור לעיל ע"ד גודל העילוי ד„בית רבינו שבבבל“ – ש„נסע מקדש וישב שם“, והוא מקום המקדש גופי דלעתיד, ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים – מובן גודל הזכות דכאו"א מישראל להשתתף בגופו ובממונו³³ (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית „בית רבינו שבבבל“, כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש.

(קונטרס בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל - סה"ש תשנ"ב ע' 465)

32) ועד להנחת אבן פינה.

[בערב ח"י אלול שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה (להגדלת והרחבת) בית הכנסת ובית המדרש דליובאוויטש שבליובאוויטש, במעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהניח האבן פינה בידי הק'. המו"ל].

33) ע"ד ובדוגמת בית המקדש – שהכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם כו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב).

בספרי פולין, ש„נמי לכם“ הוא בגימטריא „קץ“: השלימות דגילוי אלקות למטה בגשמיות („לכם“) – ש„כבר הי לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה“¹⁰ – יהי בגאולה האמיתית והשלימה (בקנין הגלות)¹². גם כפי שזה יתבטא בכך, שאז תהי סעודה¹³ גשמית¹⁴ דוקא (כמו בעצרת ד„בעינן נמי לכם“)¹⁵.

ונוסף לזה, חג השבועות הוא גם יום ההסתלקות (דרכי ישראל) הבעש"ט¹⁶. הקשור במיוחד עם („נמי לכם“ – הגאולה)²⁰ האמיתית והשלימה²¹.

דבעינן נמי לכם: הענין דעצרת פועל, ש„הכל – כל עניני העולם – מודים“, שצריכים וזקוקים („בעינן“) לקץ הגלות („נמי לכם“). כלומר: גם מציאות העולם עצמה באה לידי הכרה בגודל הצורך וההכרח לגאולה האמיתית והשלימה – שאז תהי השלימות שלה (של העולם).

16) ירושלמי ביצה פ"ב ה"ד. חגיגה פ"ב ה"ג. רות רבה פ"ג. תוד"ה אף עצרת – חגיגה יז, א. וראה לקו"ש ח"ח ע' 21 ואילך. וש"ג. 17) תניא אגה"ק סכ"ח (קמח, א). 18) לשון הכתוב – תהלים עד, יב. 19) לקו"ד ח"א לב, א.

20) כמענה מלך המשיח להבעש"ט על שאלתו „אימת אתי מר“ – „בעת שיתפרסם למוך ויתגלה בעולם ויפוצו מעינותיך חוצה“ (כמ"ש באגה"ק הידועה דהבעש"ט – נדפסה בכתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ).

ולהעיר מהידוע דגילוי תורת הבעש"ט הוא „טעימה“ מגילוי תורת משיח (סה"מ תרס"ג בהוספות ע' רנא. וראה לקו"ש חט"ו ע' 282. וש"ג). וראה תו"ח שמות (שכט, סע"ב): „היראה הפנימית שהי' בבעש"ט ז"ל שהי' מעין יראה של משיח כו“.

21) וראה לקו"ש ח"ח ע' 23 ואילך, דענינו

9) ספר מאמר מרדכי מסכת פסחים, להרה"צ כו"ר הר"ר מרדכי מנדבורנא (סיגעט, תר"ס). וז"ל: הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם . . . בעצרת שהוא זמן קבלת התורה, ואח"ל (ראה עירובין נד, א. ע"ו ה, א. שמו"ר רפ"ב) חירות משעבוד מלכיות, אי הוא הזמן המוכשר לעת רצון להתפלל לקרב קץ הגאולה. והוא הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, דבעינן לשון אם תבעינן בעו (ישעי' כא, יב) והוא לשון תפלה ובקשה** נמי לכם גימטריא קץ, היינו שהוא זמן המוכשר להתפלל שיתקרב קץ הגאולה. 10) תניא פל"ו (מו, א).

11) ראה תניא שם (מו, ב): „אח"כ גרם החטא ונתגשמו הם והעולם עד עת קץ הימין שאז יודכך גשמיות הגוף והעולם ויוכלו לקבל אור ה' שאיר לישראל ע"י התורה כו“.

12) ושלימות השכר דלע"ל תהי דוקא לבני נשמות בגופים בעוה"ז הגשמי (כדעת הרמב"ן בשער הגמול בסופו. וכ"ה ההכרעה בתורת החסידות – ראה לקו"ת צו טו, ג. דרושים לשבת שובה סה, סע"ד. דרמ"צ יד, ב. וראה אוה"ת חוקת ס"ע תת. שם כרך ה ע' א'תל"ז). 13) ב"ב עה, א. ועוד.

14) נסמן ב„תשובות וביאורים“ (קה"ת תשל"ד) ס"א הערה 23 (ע' 57-8).

15) וע"פ המבואר בפנים – יש להוסיף (ע"ד הרמז) בדיוק לשון חז"ל „הכל מודים בעצרת

* ובפרש"י עה"פ: אם תבקשו בקשתכם למהר הקץ. וראה גם ירושלמי תענית פ"א סה"א. ** ראה מצודת ציון עה"פ.

פרץ, ודרשו חז"ל²³ "זה משיח, שנאמר²⁴ עלה הפורץ לפניהם"²⁵.

... בשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשיריות שנים, שבעים שנה (תר"ם – תש"י), ועד לגמר ושלימות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאח"ז ע"י דור השביעי, "כל השביעין חביבין"²⁶ – שע"ז נעשית השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד "יוסיף אדני שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", ע"ז ש"פרצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פרץ", "עלה הפורץ לפניהם".

ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה האחרונה:

העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ"בית רבינו" (770) הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחרי (עשר שנים האחרונות ב) חיים חיותו בעלמא דין, יותר מארבעים שנה (תש"י – תש"נ), באופן ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"²⁷, ונמצא, ש"בית רבינו" (770) הוא בבחינת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו"²⁸, יותר מיובל שנים (ת"ש – תש"נ), "עד עולם"²⁹.

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בני"ש שבאים ל"בית רבינו", "ברוב עם הדרת מלך"³⁰ (כולל גם "מאן מלכי רבנן"³¹, ובפרט נשיא (מלך) הדור), ונעשה

23) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

24) מיכה ב, יג.

25) ולהעיר, ש"בית משיח" בגימטריא "פרצת" (770). ודו"ק.

26) ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני ה'ש"ית בתחלתו. ובארוכה – ד"ה זה תשי"א.

27) תבוא כט, ג.

28) ברכות ל, א.

29) שמואל"א א, כב ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א. מכילתא

ופרש"י משפטים כא, ו.

30) משלי יד, כה.

31) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב – ברע"מ.

גליות דכל בני", "בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו"²⁶;

והולכים כולם ביחד לארצנו הקדושה, ולירושלים עיר הקודש, ולהר הקודש, ולביהמ"ק השלישי, ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספם כהלכתם²⁷, כולל גם קרבנות של תודה ושמתה שיקריבו מן הסתם בקשר עם ה"קין" (נמי לכם) והגאולה, ובמכש"כ וק"ו וכו' מיהידי שיצא מבית האסורים.

ועוד והוא העיקר – שממשיכים ההתכנסות יחד כאן – בארץ הקודש, ובירושלים עיר הקודש, ושם גופא – בה"ציון" (הפנימיות²⁸) דירושלים – ביהמ"ק, (ושם גופא –) בקדש הקדשים, מקום הלוחות, כולל ובמיוחד – הלוחות ראשונות שניתנו למשה רבינו בתחילת המ"ם ימים ראשונים (ביום מ"ת).

– וישנם כל ענינים אלו ביחד עם השלשה האמורים לעיל: משה, ישראל בעש"ט, ודוד מלכא משיחא, ר"ת "מיד",

ו(תיכף ו)מיד ממש, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

י"ט ב' של גליות רמו בשעת תדות מ"ת וחירות מאוה"ע (כמ"ש המג"א או"ח ר"ס תצד), אלא י"ט ב' של גאולה בכ"א כו'. ע"ש. ואכ"מ.

26) בא י, ט.

27) נוסח תפלת מוסף.

28) ראה לקו"ת דברים א, ב ואילך. רשימות

הצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' תקעה. וש"ג. ובכ"מ.

ולפני זה – לפני דוד והבעש"ט – הרי חג השבועות קשור עם רועה ישראל השלישי – משה רבינו, "משה קיבל תורה מסיני"²² [שוה (מתן תורה) הוא הרי הטעם ע"ז שבעצרת בעינן נמי לכם], "גואל ראשון הוא גואל אחרון"²³ – ע"י משה (שקיבל תורה מסיני) נמשך הכה על ה"קין" (בגימטריא "נמי לכם") בגאולה האמיתית והשלימה.

ולהעיר ולהוסיף, שהראשיתיות דהשמות של שלשת הרועים (משה, ישראל, דוד) – הוא "מיד" (כמדובר לעיל), שוה מרמו על לשון חז"ל²⁴ – "מיד הן נגאלין", שהגאולה האמיתית והשלימה באה מיד, מיד בזמן גשמי דגשמיות העולם ("לכם").

ג. ויהי רצון, שתיכף ומיד יקויים בפועל ה"נמי לכם" – קץ וסיום הגלות. ובמילא ישנו הסיום דיום (הראשון ד) חג השבועות, ועאכו"כ ההמשך דיום השני דחג השבועות שנת "אראנו נפלאות" – בגאולה האמיתית והשלימה, כך, שבמקום שיהי' יו"ט שני של גליות – נעשה²⁵ מיד היום דקיבוץ

של דוד הוא העבודה ד"תחתונים יעלו לעליונים", וענינו של הבעש"ט – החיבור דירידת העליונים והעלאת התחתונים, ע"ש בארוכה.

22) אבות פ"א מ"א.

23) ראה שמו"ר פ"ב, ו. זח"א רנג, א. שער

הפסוקים פ' ויחי תו"א משפטים עה, ב.

24) ראה שבת קיח, ב. שהש"ר פ"ה, א (ב).

ועוד. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

25) להעיר משו"ת חת"ס או"ח סו"ס קמה: לא

חג השבועות ב

תורה חדשה מאתי תצא

לירושלים (כנ"ל).

ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמו¹⁴ של "בית רבינו" שבדורנו:

"רבינו" – ב' שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון – יוסף – ע"ש "ביום ההוא יוסיף אדניי שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים גו' ומאיי הים גו' ואסוף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"¹⁵, ושמו השני – יצחק – ע"ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש¹⁶ "אז ימלא שחוק פינו", "אז" דייקא, לעתיד לבוא¹⁷, כשיאמרו ליצחק (דוקא) "כי אתה אבינו"¹⁸.

ו"בית (רבינו)" – מספרו שבע מאות ושבעים¹⁹, וע"ש מספר זה נקבע שמו אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, "770"²⁰, שמספר זה הוא הגימטריא ד"פרצת", ע"ש "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"²¹, שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל ("עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר²² "פרצת עליך

א. מהתידושים העיקריים בימות המשיח – כפס"ד הרמב"ם ש"באותן הימים תרבה הדעה והתכמה והאמת . . . שאותו המלך שיעמוד מזרע דוד (המלך המשיח) בעל חכמה יהי יתר משלמה, ונביא גדול הוא קרוב למשה רבינו, ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה"י", ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישגו דעת בוראם כפי כח האדם².

ב. ובביאור הענין ד"תורה חדשה" דלעתיד לבוא – ב' פירושים אופנים:

א) החידוש הוא בהתגלות טעמי וסודות התורה – כדאיתא בירושלמי: "יש דברים שמשקיין עליהם את הפה (משיקין השפתים עליהם וסותמין את הפה ואין לגלותן) כד"א ישקני מנשיקות פיהו", וענינים אלו יתגלו ב"תורה חדשה" דלעתיד לבוא, ש"מובטחים" מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמי ומסתר צפונותי"¹¹, וכפי שמצינו בכ"מ¹² שמשיח ילמד פנימיות התורה את כל העם.

ב) חידוש (גם) בהלכות התורה – כדאיתא במדרש⁴ בנוגע ללויתן ושור הבר, "כיצד הם נשחטים, בהמות נותן ללויתן בקרניו וקורעו ולויתן נותן לבהמות בסנפיריו ונותרו . . . זו שחיטה

ובלשון חז"ל – מיסוד על הפסוק: "כי תורה מאתי תצא" שנאמר ביעודי הגאולה – "תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא"⁴, "עתידי⁵ הקב"ה להיות יושב . . . ודורש תורה חדשה שעתידי ליתן ע"י משיח"⁶.

ויש לומר, שענין זה מרומז בדברי הרמב"ם שמלך המשיח "בעל חכמה יהי יתר משלמה ונביא גדול הוא . . . ולפיכך

משיחת יום ב' דחג השבועות* ה'תשנ"א. בענין תורה חדשה מאתי תצא. נדפס בסה"ש תנש"א ח"ב ע' 566 ואילך.

1) הלי' תשובה פ"ט ה"ב.

2) סוף הלי' מלכים.

3) ישע"י נא, ד.

4) ויק"ר פי"ג, ג.

5) יל"ש ישע"י רמז תכט.

6) וראה גם פי' הרד"ק ומצו"ד עה"פ: "כי המלך המשיח יורה כו".

(* בתור השתתפות ב"כניס תורה" שמתקיים באסטר"חג (וראה לקמן ס"ד).

7) ע"ז פ"ב סוף ה"ז.

8) פי' פני משה.

9) שה"ש א, ב.

10) פרש"י עה"פ.

11) ראה תניא אנה"ק סי"ט: "טעמי מצוות לא נתגלו . . . וגם באיהו מקומן שנתגלה ונתפרש איהו טעם המובן לנו לכאורה, אין זה הטעם המובן לנו לבדו תכלית הטעם וגבולו, אלא בתוכו מלוכש פנימיות ותעלומות חכמה כו".

12) ראה לקו"ת צו יז, א ואילך. שער האמונה פנ"ו ואילך. ועוד.

14) כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעה"ה"א ספ"א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ס"א וש"נ).

15) ישע"י יא, יא-יב.

16) תהלים קכו, ב.

17) משא"כ בזמן הגלות, ש"אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, שנאמר אז ימלא שחוק פינו" (ברכות לא, א).

18) ישע"י סג, טז. שבת פט, ב.

19) להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה' גם מעניני חול כיו"ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהו"ע עראי, ועאכו"כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדוד"ד שהמספר נעשה שמו של הבית, כבפנים.

20) הן בלשון הקודש – שבע מאות שבעים, הן באידיש – זיבן זיבעציק, והן בלשון המדינה (אנגלית) – סעווען סעווענטי".

21) ויצא כה, יד.

22) וישב לה, כט.

גאולתכם".

... יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל"בית רבינו שבבבל" בדורנו זה – ביתו (בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

... בדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מסיימים ומשלימים "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸ לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה⁹), אשר, ע"י העלאת המקום היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים¹⁰, וענין זה נעשה ע"י "בית רבינו" שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו"ע ד"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"¹¹, ו"עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל"¹¹, שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור, ועוד וג"ו עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות¹², אשר, ע"י הפצתה חוצה ("יפוצו מעינותיך חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא¹³.

ועפ"ז מובן גודל העילוי ד"בית רבינו" – "מקדש מעט" העיקרי בגלות האחרון, "שנסע מקדש וישב שם", ולכן "הרי הוא מקום המקדש גופי' דלעתידי", ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב

(8) תניא רפ"ז.

(9) ראה אגרות יקודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

(10) "כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבי' התחתונים" (תו"א בראשית ד, רע"א).

(11) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישע"י רמז תקג.

(12) להעיר, שתורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי' היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (רמ"ז לזח"ב מ, ב. ועוד).

(13) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו.

בנוגע להתגלות טעמי וסודות התורה – כיון שטעמים וסודות אלו אינם מתגלים ע"י הלימוד והיגיעה בפרד"ס שבתורה²⁰, כי אם, ע"ז ש"תורה חדשה מאתי תצא", "ע"י משיח" ש, נביא גדול הוא", ה"ז לכאורה גדל של "נבואה", ולא גדר של "תורה"²¹?

ובנוגע לחידוש בהלכות התורה – כיון שמפורש בתורה ששחיטה בסכין פגומה אינה כשרה, איך יתכן שלעתידי לבוא תהי' שחיטה זו מותרת, היפך הכלל שהתורה, "אין לה לא שינוי כו', כל דברי תורה מצווין אנו לעשותן עד עולם, וכן הוא אומר חוקת עולם לדורותיכם, ונאמר לא בשמים היא"?

ד. ויובן בהקדם הביאור בחידושי תורה בזמן הזה, כמארו"ל²², "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש²³ הכל ניתן למשה מסיני" – "לחדש" דייקא, חידוש של התלמיד ותיק, וביחד עם זה, "גיתן למשה מסיני":

(20) כמו בפנימיות התורה שנתגלתה בזמן הזה – ש"רוב סודות התורה שהיא חכמת הקבלה וידיעת ה' גנוזים באגדות" (הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ג), "דברי חכמים שהסמיכום על מדרש הפסוקים שהן ההגדות" (שם פ"א ה"ד). וראה בארוכה שומר אמונים (להר"י אירגס) וויכוח ראשון.

(21) בביאור החילוק שביניהם – ראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 177 ואילך. וש"נ.

(22) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ויק"ר רפכ"ב. קה"ר פ"א, ט (ב). פ"ה ח (ב). ועוד.

(23) ולהעיר, ש"כל איש ישראל יכול לגלות תעלומות חכמה ולחדש שכל חדש הן בהלכות הן באגדות הן בנגלה הן בסתר... ומחוייב בדבר" (תניא אגה"ק סכ"ו (קמה, א). וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב).

כשירה היא (בתמי'), ולא כך תנינן¹³ הכל שוחטין ובכל שוחטין ולעולם שוחטין חוץ ממגל קציר והמגרה והשנים מפני שהן חונקין. אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא – חידוש בהלכות התורה ששחיטה כזו תהי' כשירה.

ג. וצריך להבין:

"דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים, אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת, שנאמר¹⁴ את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרו לעשות לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו, ונאמר¹⁵ והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, הא למדת שכל דברי תורה מצווין אנו לעשותן עד עולם, וכן הוא אומר¹⁶ חוקת עולם לדורותיכם, ונאמר¹⁷ לא בשמים היא, הא למדת שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה"¹⁸.

ועפ"ז צריך ביאור בהענין ד"תורה חדשה מאתי תצא", "ע"י משיח" ש"נביא גדול הוא" – הרי כלל ש"לא בשמים היא"¹⁹, ו"אין נביא רשאי לחדש דבר"?

ובפרטיות יותר – הן בנוגע להתגלות טעמי וסודות התורה, והן (ועאכו"כ) בנוגע לחידוש בהלכות התורה:

(13) חולין טו, ב – במשנה.

(14) פ' ראה יג, א.

(15) נצבים כט, כח.

(16) אמור כג, כד.

(17) נצבים ל, יב.

(18) רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט.

(19) ראה ב"מ נט, ב.

הוספה

בשורת הגאולה

ע.

יש לומר – שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים¹) יתגלה תחילה בהמקום "שנסע מקדש וישב שם"² בזמן הגלות ("בית רבינו שבבבל"³), ומשם יועתק למקומו בירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח⁴) "ובנה מקדש במקומו" – דלכאורה: מהו הצורך להשמיענו כאן שבנין המקדש הוא במקומו? ולאידך, למה אינו מפרש המקום, ובנה מקדש בירושלים? – ש"במקומו" רומז גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי זה משיח בודאי"), היינו, שבהיותו בגלות (ששם יושב⁵ וממתין ומצפה לגאול את בני ושכינה עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט) שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים (כמו "בי כנישתא דשף ויתיב"³, "שנסע מקדש וישב שם"), בתור הכנה למקדש העתיד, שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב (עם הקב"ה ובניו) לירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמ"ש במדרש⁶ ש"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבחוץ לארץ⁷ שהוא במקום המקדש בירושלים ("שנסע מקדש וישב שם"), כי, לאחר שיש מקדש העתיד יתגלה וירד למטה לא יהי צורך להשמיע לישראל "הגיע זמן

החידושים בתורה שמתגלים בזמן הזה – כיון שהתגלותם היא ע"י היגיעה בשכלו (המוגבל) של תלמיד ותיק, מובן, שגם קודם התגלותם (בהיותם בהעלם) ה"ה כלולים בתורה באופן שיש ביכולת האדם למוצאם ולגלותם (העלם שישנו במציאות) מן ההעלם אל הגילוי.

משא"כ ה"תורה חדשה" שתתגלה לעתיד לבוא – כיון שאין ביכולת האדם (תלמיד ותיק) לגלותם, כי אם ע"י הקב"ה בעצמו, "תורה חדשה מאתי תצא", מובן, שהתכללותם בתורה היא באופן של העלם לגמרי שאינו שייך לגילוי (העלם שאינו במציאות), ולכן "התגלותם" לעתיד לבוא ע"י הקב"ה הו"ע של חידוש, "תורה חדשה", באיך ערוך לגמרי לתורה שבזמן הזה, כמארוז²⁷ "תורה שאדם למד בעוה"ז הבל היא לפני תורתו של משיח".

ה. ועפ"ז מובן שההתגלות ד"תורה חדשה מאתי תצא", "ע"י משיח" ש"נביא גדול הוא", היא חלק ובכלל התורה שניתנה למשה מסיני, ש"אין לה לא שינוי כו' לא בשמים היא", ו"אין נביא רשאי לחדש דבר":

א. בנוגע להתגלות טעמי וסודות התורה ע"י הקב"ה, "מאתי תצא" – אף שדרגת התורה שאינה יכולה להתגלות ע"י האדם אלא ע"י הקב"ה בעצמו ("מאתי") היא שלא בערך כלל לשכלו של האדם למטה, והתורה "לא בשמים היא", הרי עז"נ "תורה חדשה מאתי תצא" ("תצא" דייקא, ולא "תנתן" וכיו"ב), שתצא מן השמים ("מאתי")

במתן-תורה ניתנו למשה כללי התורה²⁴ שעל ידם יודעים "לסבור סברות בהלכות ולפלפל בהן בקושיות ופירוקים לירד לעומק הסברות וטעמי ההלכות להבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר ולחדש חידושי הלכות . . . וכן בדרשות ההגדות להתבונן מתוכם מוסר השכל לידע את ה' . . . כי רוב סודות התורה שהיא חכמת הקבלה וידיעת ה' גנוזים באגדות"²⁵. ולכן: מצד זה שהתלמיד ותיק התייגע בשכלו למצוא ולגלות דבר זה (ע"פ כללי התורה), ה"ז חידוש שלו; ומצד זה שמציאת גילוי ה"חידוש" נעשית ע"פ כללי התורה שניתנו למשה בסיני, ה"ז כלול (בהעלם) בתורה וניתן למשה מסיני.

ועד"ז יש לומר בנוגע ל"תורה חדשה" שתתגלה לעתיד לבוא – שבמתן-תורה (שהו"ע חד-פעמי, שהרי לא יהי עוד הפעם מתן-תורה²⁶) ניתנו כל עניני התורה כולה, גם הענינים ד"תורה חדשה מאתי תצא" שיתגלו ע"י משיח, טעמי וסודות התורה שניתנה כולה (יחד עם "סוד טעמי" ומסתר צפונותי") למשה מסיני, וכלולים בהעלם בתורה שניתנה למשה מסיני, אלא שיש חילוק יסודי ועיקרי בין החידושים שמתגלים ע"י תלמיד ותיק בזמן הזה ל"תורה חדשה" שתתגלה לעתיד לבוא:

24 ראה שמו"ר פמ"א, ו: וכי כל התורה למד משה כו' אלא כללים למדוהו כו' וראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 252 ואילך. (וש"ו).

25 לשון אדה"ז בהל' ת"ת שם.

26 סה"מ תרנ"ו ע' שנו. המשך תרס"ו ע' כג. תקמו. תער"ב ח"א ע' שסו. סה"מ עטר"ת ע' רצא.

תרפ"ה ע' קצט. תש"ט ע' 57. ועוד.

27 קה"ר פ"יא, ה. ועד"ז שם רפ"ב.

1 פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

2 ערוך ערך שף (הובא בחדא"ג מהרש"א מגילה כט, א).

3 מגילה כט, א.

4 ספ"א.

5 ראה סנהדרין צה, א: "יתב אפיתחא דרומי".

6 יל"ש ישע"י רמו תצט.

7 ועפ"ז יומתק הדיוק "עומד על גג בית המקדש" – ש"גגות . . . לא נתקדשו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ז), שרומז על חו"ל בערך לקדושת א"י.

מבואר בדרושי חסידות¹⁴⁸ החילוק שבין לוייתן לשור הבר בעבודת האדם, שלוייתן שמקומו בים, עלמא דאתכסייא, מורה על העבודה ברוחניות ביותר יהודים עליונים וכו', ושור הבר שנמצא ביבשה, עלמא דאתגלייא, מורה על העבודה בגשמיות בכירור העולם. ויש בזה מה שאין בזה: העבודה ברוחניות (לוייתן) היא באופן של העלאה למעלה, שמשגיגים אורות נעלים ביותר, אבל אין בה השלימות המשכה למטה, ואילו העבודה בגשמיות היא באופן של המשכה למטה, אבל אין בה מעלת האורות הנעלים יותר. ולעיתים לבוא יתחברו ב' המעלות יחדיו – שגם למטה יומשכו ויתגלו האורות הנעלים ביותר, עי"ז שהלוייתן ישחוט ויעלה («אין ושחט אלא ומשך») השור הבר, היינו, שתתגלה מעלת האורות העליונים (העליוני) שע"י הלוייתן בעניני העבודה למטה (שור הבר).

היינו, ששחיטת שור הבר היא תוכן

(149) ישע"י יא, ט.

(150) רמב"ם בסיום וחזקת ספרו, משנה תורה.

(148) ראה לקו"ת ר"פ שמיני, ובכ"מ.

ותבוא למטה בארץ, בהבנה והשגה דשכל האדם. ויש לומר, שהציאה מן השמים («מאתי תצא») לבוא למטה בארץ מודגשת בהתגלות ה"תורה חדשה" ע"י מלך המשיח, שעם היותו, נביא גדול הוא, יהי גם, «בעל חכמה». יתר משלמה («החכם מכל האדם»²⁸). ולפיכך ילמד כל העם, היינו, שהתורה חדשה שתתגלה אצלו באופן של נבואה תומשך ותתלבש גם בחכמת בשר ודם, והוא, «ילמד כל העם», ש"יהיו חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים ושיגו דעת בוראם כפי כח האדם", היינו, שגם הענינים הכי נעלים ד"תורה חדשה" יהיו מושגים וחזורים בשכל האדם²⁹.

ובנוגע להחידוש בהלכות התורה (היתר שחיטת שור הבר בסנפיריו של הלוייתן) – אולי יש לומר, שהחידוש הוא שדיני שחיטה שבתורה (שיהיו גם לעתיד לבוא³⁰) לא נאמרו מלכתחילה על שחיטה מיוחדת זו: ובהקדם המבואר במפרשים³¹ שהיתר

(28) ע"פ מ"א ה, יא.

(29) ועפ"ז יומתק הצורך בהוספה «כפי כח האדם» (אף שע"ז מתמעטת לכאורה ההפלאה שהשגת דעת בוראם) – כיון שבלאה"כ אין זה מתאים עם הכלל שהתורה, לא בשמים היא.

(30) ראה גם תניא אגה"ק שם (קמג, א): «אין אפשר שלימות המשיח לא יצטרכו לידע הלכות איסור והיתר... כי אין ישחטו הקרבנות וגם חולין אם לא ידעו הלכות דרסה וחלדה ושהי' הפוסלים השחיטה ופגימת הסכין, וכי יולד איש בטבעו שיהא שוחט בלי שהי' ודרסה וגם הסכין תהי' בריאה ועומדת בלי פגימה לעולם ועד».

(31) חידושי הרד"ל לויק"ר שם. חידושי מהר"ץ חיות לחולין טו, ב. ולגדה סא, ב. וש"נ.

ויש לומר, שהיתר שחיטת שור הבר בסנפירי הלוייתן אינו ככל הוראת שעה, כי אם «חידוש תורה» (ש"מאתי תצא") שדיני שחיטה שבתורה לא נאמרו מלכתחילה על שחיטה זו.

[ויש להוסיף, שמצינו דוגמתו גם בהוראת שעה – כמ"ש הרגז'ובי³² בנוגע להוראת שעה דאליהו בהר הכרמל שנלמדת ממ"ש³⁴, «השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה», אבל אתה מעלה בכל מקום שיאמר לך הנביא כדרך שהעלה אליהו בהר הכרמל» [דלכאורה מהו הצורך בלימוד מיוחד נוסף על כללות הלימוד בהוראת שעה ממ"ש³⁵, «אליו תשמעון», אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה... הכל לפי שעה שמע לו³⁶], שהחידוש בזה ש"אין עליו שם שחוטין חוץ כלל והוה קרבן", היינו, שאין זה היתר לעבור על האיסור דשחוטין חוץ, כי אם שבזה לא נאמר מלכתחילה האיסור דשחוטין חוץ³⁷, וי"ל

(32) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ט ה"ג.

(33) צפע"ג עה"ת עה"פ. וש"נ. וראה בארוכה לקו"ש חיד' ע' 70 ואילך.

(34) פ' ראה יב, יג.

(35) שופטים יח, טו.

(36) יבמות צ, ב. ספרי עה"פ.

(37) דוגמא לדברי: החילוק בין היתר חילול שבת בפיקוח נפש, אמרה תורה חזל עליו שבת אחת כו" (שבת קנא, ב. וש"נ), שלפי שעה התירה התורה לחזל השבת, להקרב שני כבשים

שעד"ז יהי' החידוש דהיתר שחיתת שור הבר בסנפירי הלוי'תן - שהקב"ה יגלה „חידוש תורה“ (חידוש שאינו יכול להתגלות בזמן הזה ע"י תלמיד ותיק, כי אם ע"י הקב"ה) שדיני שחיתת לא נאמרו מלכתחילה על שחיתת [ז].

ואף שחידוש זה שאינו יכול להתגלות ע"י תלמיד ותיק שלומד ע"פ כללי התורה, כי אם ע"י הקב"ה, אינו בכלל התורה ש, לא בשמים היא" 38 - יש לומר, שהמלך המשיח (ש, בעל חכמה יהי' יתר משלמה) יבאר וילמד ה„חידוש תורה“ ב„בית דין הגדול

ביום השבת, שאין זה דחי' או היתר דחילול שבת, אלא שהדין ד„מחללי“ לא נאמר מלכתחילה בנוגע להקרבת שני כבשים (וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 237 ואילך. ו"ש"ג).

38) ויתירה מזה: אפילו בענין שנחלקו חכמי ישראל (שב' הסברות הם בשכל האדם שלומד ע"פ כללי התורה) יש חילוקי דעות אם אפשר לסמוך על הודעה משמים (בת קול, וכיו"ב) שאומרת שהלכה כפלוני. וראה לקמן ס"ו.

ולמעשה מפלוגתת הפוסקים בהסוגיא דקא מיפלגי במתיבתא דרקייעא כו" (ב"מ פו, א) אם ההלכה היא כהקב"ה שאומר טהור - כמ"ש רבינו הוקן בלוק"ט ס"פ תוריע: „הרמב"ם ספ"ב מהט"ז פסק כהמתיבתא דספיקו טמא, וכתב הכ"מ משום דת"ק ור' יהושע פליגי בזה ספ"ד דנגעים, והלכה כת"ק, ואע"ג דקוב"ה אומר טהור, לא בשמים היא כו', אמנם בהר"ש ספ"ד דנגעים משמע דהלכה כר' יהושע משום דקוב"ה אמר טהור, ומבאר, שדרגתו של רבה בר נחמני שאמר „אני יחיד בנגעים“, למעלה מרוב החכמים שבדורו, שייכת לדרגת התורה כפי שהיא אצל הקב"ה, וההלכה בתורה (ש, לא בשמים היא) כדעת הרוב, „אחרי רבים להטות“, ולכן פסק הרמב"ם כת"ק, והר"ש פסק כר' יהושע, ד„ל"ל דהכא שאני, דאין זה דומה להא דאחרי רבים להטות, דהיינו דוקא בפלוגתא דחכמי המשנה זע"ז, אבל הכא שאני דקוב"ה אומר טהור“. ואכ"מ.

שבירושלים" באופן שיתקבל אצלם בהבנה והשגה בשכלם של הסנהדרין (ע"פ כללי התורה), וכיון ש, הם עיקר תורה שבעל פה והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל" 39, יהי' גם ה„חידוש תורה (ש)מאתי תצא“ כ„דברים שלמדו אותם מפי השמועה . . דברים שלמדום מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא“ 40.

ו. וכיון שב' ענינים אלו - החידוש בהתגלות טעמי וסודות התורה, והחידוש בהלכות התורה (היתר שחיתת שור הבר בסנפירי הלוי'תן) - הם ב' פירושים ב„תורה חדשה“, מסתבר לומר, שיש קשר ושייכות ביניהם" 41, היינו, שהחידוש בהלכות התורה שייך ובא כתוצאה מהתגלות טעמי וסודות התורה.

וצריך ביאור:

מהי השייכות דה„חידוש תורה“ שדיני שחיתת לא נאמרו בנוגע לשחיתת שור הבר בסנפירי הלוי'תן להתגלות הטעמים והסודות שבתורה, שלכן יתגלה חידוש זה לעתיד לבוא דוקא, כש„תורה חדשה מאתי תצא“, כשיתגלו „סוד טעמי“ ומסתר צפונותיה"?

ז. ויש לבאר זה בהקדמת דוגמא להנ"ל - שינוי בהלכות התורה לעתיד לבוא שקשור עם דרגא נעלית יותר

39) רמב"ם ריש הל' ממרים.

40) לשון הרמב"ם שם הל' ב.

41) כידוע הראי' מ„שעטנו“ - ראה לקו"ש

ח"ג ע' 782. וש"נ.

ומתגלים באופן של השגת החיוב, קום ועשה - ב"ה מתירים" 145.

ולכן:

בזמן הזה שרוב בני-אדם אינם שייכים לדרגתם של ב"ש לשקול ולדקדק בשורש הענינים למעלה בבחי' גבורות קדושות (השגת השלייה), כי אם כפי שהם בפועל ובגלוי שמהם יכולים להשתלשל על-ענינים בלתי-רצויים - יש להגביר החסדים על הגבורות. ולכן נפסקה ההלכה כב"ה (חסדים), ועד שב"ש במקום ב"ה אינה משנה. ועד כדי כך, שבנוגע להלכות ש, נמנו ורבו ב"ש על ב"ה" (התגברות הגבורות על החסדים), אמרו חז"ל ש„אותו היום . . הי' קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל" (השורש דכל ענינים בלתי-רצויים), כיון שמהתגברות הגבורות (ב"ש) על החסדים (ב"ה) יכולים להשתלשל על-ענינים בלתי-רצויים" 146.

אבל בימות המשיח, כשיושלם בירור הטוב מן הרע, ולא יהי' מקום לחשש מענינים בלתי-רצויים, יהיו כולם במעמד ומצב שיוכלו לדקדק ולשקול בשורש הענינים למעלה בבחי' גבורות קדושות, בחינת השגת השלייה, ולכן, אותם ענינים שהיו מותרים בזמן הזה כדעת ב"ה, יהיו אסורים בימות המשיח כדעת ב"ש, כיון שיתגלה בהם העילוי והשלימות דגבורות קדושות שלמעלה מחסדים, שהמשתתף היא ע"ד השגת השלייה.

145) ומרומז בשמותיהם: ב"ש, „השם אורחתיו“ - לשקול ולדקדק בשורש הענינים בבחי' גבורות שלמעלה מהחסדים, וב"ה, „בהלו נרו“ - ראיית הדבר כמו שהוא בגלוי ובפועל.

146) ראה לקו"ת קרח נד, ג.

ועפ"ז יש לבאר גם תוכן הענין דערי מקלט למכה נפש בימות המשיח:

מכה נפש (השורש לכל ענינים הבלתי-רצויים שעליהם נצטוונו בלא תעשה) מורה על השורש דמעלת מצוות לא תעשה, גבורות קדושות שלמעלה מחסדים, השגת השלייה.

וישיבתו של מכה נפש בעיר מקלט, מורה שע"י לימוד התורה („דברי תורה קולטין“), ובפרט ע"י התגלות חדשה בתורה, „ויספת לך עוד שלש ערים“, טעמי וסודות התורה (כנ"ל סי"ב), נמשך ומתגלה גם השורש דלא תעשה שהו"ע דהשגת השלייה באופן של קליטה בפנימיות, היינו, שגם הענינים הכי נעלים שמצד עצמם אינם יכולים להתגלות באופן דהשגת החיוב, כי אם באופן דהשגת השלייה, נמשכים ומתגלים בכחו של הקב"ה באופן דהשגת החיוב" 147.

ויש לומר, שענין זה מודגש גם במעשה בפועל (נוסף על לימוד התורה) בענין אחד עכ"פ - בההיתר דשחיתת שור הבר בסנפירי הלוי'תן - שגם דבר שהוא באופן של השגת השלייה, שאינו יכול לבוא בהשגת החיוב, שלכן אסור באכילה כיון שאינו יכול לבוא באופן שיהי' דם ובשר כבשרו, יומשך ויתגלה באופן של השגת החיוב, שלכן יהי' מותר באכילה, שיבוא בפנימיות ויהי' דם ובשר כבשרו.

ובביאור הטעם שענין זה מודגש דוקא בהיתר שחיתת שור הבר בסנפירי הלוי'תן - יש לומר:

147) ראה גם שיחת ש"פ יתרו סה"ש ה'תנשא ח"א ע' 311-15.

אינה כשחיתת האדם ע"פ דיני התורה (אף ש, מגיד דבריו ליעקב גו"מ¹³⁸, "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות"¹³⁹) - יש לומר: תוכנה של שחיטה - "אין ושחט אלא ומשך"¹⁴⁰, שע"ז נעשה בירור ומשיכת והעלאת הבעל-חי, שנעשה מוכשר וראוי למאכל האדם להיות דם ובשר כבשרו, ובכח זה יעבוד עבודתו לשמש את קונו ע"י קיום התומ"צ. ונמצא, שבתוכן השחיטה מודגש כללות הענין דבירור והעלאת עניני העולם לקדושה, ועד לתכלית השלימות - זביחת היצה"ר (כנ"ל סי"ב).

ועפ"ז מובן החילוק שבין שחיטת האדם לשחיטת הקב"ה - שבשחיטת האדם, כיון שפעולת הבירור היא בכחו של האדם, ישנה כו"כ הגבלות באופן פעולת הבירור שמתבטאים בפרטי דיני השחיטה שבתורה, ובלעדן השחיטה פסולה; משא"כ בשחיטת הקב"ה, כיון שפעולת הבירור נעשית ע"י הקב"ה, לא שייך בזה הגבלות, ולכן בכל האופנים השחיטה כשרה¹⁴¹.

נמי נשחט במגירה אם הי' אפשר לומר ברי לי שלא פגעתי ולא קרעתי, אלא שאין אדם יכול לומר כן . . כי מי יכול לשער זה, אבל הקב"ה ששחט בעצמו יכול לומר ברי לי". וגם טעם זה אינו שייך לחידוש תורה דלעתיד לבוא דוקא.

ולכן לכאורה נראה לומר שהחידוש תורה הוא שבנוגע לשחיטה זו לא נאמרו דיני שחיטה, ככפנים.

(138) תהלים קמו, יט.

(139) שמו"ר פ"ל, ט.

(140) חולין ל, ב. וראה לקו"ש ח"ט ע' 206.

וש"ב.

(141) ראה לקו"ת שמיני יח, ד; היום שחיטה

כז פגומה גמורה היא מחמת ההפסק כו', אבל

בתורה - בנוגע לפלוגתות דב"ש ובה"ה:

איתא בגמרא⁴², "שלש שנים נחלקו ב"ש ובה"ה, הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו, יצאה בת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלקים חיים הן והלכה כב"ה".

ואף ש, אין משגיחין בבת קול", כיון שהתורה, "לא בשמים היא"⁴³ - הרי, ההלכה כב"ה היא מפני ש, ב"ה⁴³ הווי רובא, ולא הוצרכו בת קול אלא משום דב"ש הווי חריפי טפי" (מחדדי טפיי"⁴⁴), כלומר, כשה"בת קול" באה לחלוק על דברי תורה⁴⁵, "אין משגיחין בבת קול" כיון שהתורה, "לא בשמים היא", אבל כשה"בת קול" באה להכריע במקום של ספק, ככפולוגתא דב"ש ובה"ה, שע"פ הכלל ד, אחרי רבים להטות"⁴⁶, צ"ל הלכה כב"ה שהם הרוב, אלא שנסתפקו בדבר מפני שב"ש היו חריפים יותר מב"ה, סומכים על ה"בת קול" כיון שאין זה נגד כללי התורה⁴⁷.

ובהקדם כללות הביאור בהפלוגתות שבתורה - כדאיתא בגמרא⁴⁸, "דברי חכמים כדרבנות גו' בעלי אסופות

(42) עירובין יג, ב.

(43) תוד"ה כאן - עירובין ו, סע"ב. וראה

תוד"ה רבי יהושע - יבמות יד, א. תוד"ה לא

בשמים - ב"מ נט, ב.

(44) יבמות שם.

(45) ככב"מ שם, בנוגע להפלוגתא דר'

אליעזר וחכמים, שהבת קול אמרה שהלכה כדעת היחיד, היפך הכלל בתורה שהלכה כרבים.

(46) משפטים כג, ב. רמב"ם הל' סנהדרין

רפ"ח.

(47) פרטי הדעות בזה - ראה אנציק'

תלמודית ערך בת קול. וש"נ.

(48) תגיגה ג, ב.

(49) קהלת יב, יא.

(50) יתרו כ, א.

(51) ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב. מדרש תהלים

יב, ז. ועוד.

(52) וכפי שרואים ששכל א' יכול להביא ב'

מדות הפכיות, ולדוגמא: "כל יצר מחשבות לבו

רק רע וגו' אמחה את האדם גו'" (בראשית ו,

ה'ז), "כי יצר לב האדם רע מנעוריו ולא אוסיף

עוד להכות גו'" (נח ה, כא) - שאותו הטעם שהי'

תחילה לחוב נהפך לזכות.

(53) ובדברים שבעיני וסברא אין נביא עדיף

מחכם, ואלף נביאים כאלוהו ואלישע, ואלף

חכמים ואחד, הלכה כחכמים, שנאמר אחרי רבים

להטות (הקדמת הרמב"ם לפיה"מ ד"ה והחלק

השני בסופו).

שעיניו רואות⁵⁴) בכל דבר ודבר לפי עיניו⁵⁵.
וזהו גם ההסברה בהפלוגות דב"ש וב"ה, שבריבוי ההלכות שנחלקו בהם נוטים ב"ש לחומרא וב"ה לקולא – כיון שבאותם עינים שבהם יש פנים לכאן ולכאן, לחומרא או לקולא, נטיית שכלם (בטבע בריאתם, שנעשית ע"פ שרש נשמתם למעלה) היא (בדרך כלל⁵⁶) באופן שזה נוטה לחומרא וזה לקולא, וזהו הצד השווה והנקודה המשותפת בהפלוגות שביניהם. וההכרעה בזה – כדעת הרוב, "אחרי רבים להטות", ובמקום שיש ספק בהכרעת הרוב משום שהמיעוט, "מחדדי טפיי", סומכים על ה"בת קול".

והנה, כלל זה ש"ההלכה כב"ה", ועד ש"ב"ש במקום ב"ה אינה משנה"⁵⁷, אינו אלא בזמן הזה, אבל לעתיד לבוא תהי' הלכה כב"ש⁵⁸.

ויש לומר הביאור בזה – דלכאורה, כיון שנפסקה הלכה כב"ה, כדעת הרוב,

(54) סנהדרין ו, סע"ב. וש"נ. רמב"ם הל' סנהדרין פכ"ג ה"ט.
(55) וגם ע"פ המבואר בכ"מ (ביאורו⁵ לאדהאמ"צ וישלח כ, ב) שתנאים ואמוראים הגדולים היו מביטים בהלכות התורה כפי שהם למעלה, ולפי זה היו פוסקים ההלכה – י"ל שזהו לאחרי שראיתם למעלה ירדה ונתלבשה בשכל האנושי, שלכן, אין זה בסתירה להכלל ש"לא בשמים היא".

(56) מלבד מיעוט דברים שהם מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה (ועדות פ"ד"ה), מצד ההתכללות שבכל עיני קדושה.

(57) ברכות לו, ב. וש"ב.

(58) ראה מד"ש לאבות פ"ה מ"ט. מק"מ לוח"א יו, ב. לקו"ת קרח נד, סע"ב ואל"ך. תוספות חדשים לאבות בתחלתו.

זביחת היצה"ר. כלומר ב"מעלי יומא דעצרתא" (ערב חג השבועות), לפני קבלת התורה, "נפיק ב"י זיקא", שבא לטבוח את ישראל אילו לא קיבלו התורה", ובמוצאי חג השבועות, לאחרי שקבלו התורה, נעשה "יום טבוח", ע"ש ש"זבחו ישראל את היצה"ר".

והטעם ש"בדבר זה עשו ב"ה כדבריהם (כדברי ב"ש) והרבה מישאל נהגו כמותם להקריבן אחר יו"ט" – יש לומר, שביו"ט עצמו, זמן מתן תורתנו, שכולל (בהעלם) גם ה"תורה חדשה (ש)מאתי תצא", טעמי וסודות התורה שלמעלה משייכות לבירור הרע, אין (מקום ו)צורך לזביחת היצה"ר¹³¹ (כשיטת ב"ש), שמצד מעלתם בלימוד התורה, "מחדדי טפיי", שוללים ומבטלים גם רע הנעלם והאפשרות לענין בלתי-רצוי, ולכן מוצאי חג השבועות (דוקא) הוא "יום טבוח".

טו. ונוסף על החידוש בימות המשיח דהלכה כב"ש, שדבר שהי' מותר כדעת ב"ה יאסר כדעת ב"ש, יהי' גם "חידוש תורה" לעתיד לבוא בהיתר דדבר האסור¹³² – שהקב"ה יתיר שחיטת שור הבר בסנפירי הלוייתן:

ובהקדמה – שנוסף על דברי המדרש „זו שחיטה כשירה היא (בתמי") ולא כך

(131) כלשון רבינו הזקן „לא היו יכולין להקריב ביו"ט עצמו לפי שאין בהם צורך אוכל נפש" – די"ל ש"אוכל נפש" רומז על הענינים השייכים לנפש האלקית מצ"ע, ולא בשייכות לבירור היצה"ר.

(132) וע"ד שמצינו אצל ר' מאיר „שהוא אומר על טמא טהור ומראה לו פנים, על טהור טמא ומראה לו פנים" (עירובין יג, ב. וראה לקו"ת ס"פ תור"ע).

ויש לומר הביאור בזה – ששחיטת שור הבר בסנפירי הלוייתן לעתיד לבוא תהי' ע"י הקב"ה¹³⁶, היינו, שסנפירי הלוייתן הם הסכין שבו ישחט הקב"ה את שור הבר. וכיון שתוכן ה"חידוש תורה" הוא שבשחיטה זו לא נאמרו מלכתחילה דיני שחיטה (כנ"ל ס"ה), ה"ז כולל גם שבשחיטה זו לא נאמר הדין ד"מה שאתה זוכה אתה אוכל" (שחיטת אדם דוקא), להיותה ע"י הקב"ה¹³⁷.

ובביאור הטעם ששחיטתו של הקב"ה

(133) חולין לא, א – במשנה.

(134) תבוא כז, ז.

(135) כקושיית הרש"ש בויק"ר שם.

(136) ראה ב"ב עה, רע"א: „אלמלא הקב"ה עוורו אין יכול לו, שנאמר (איוב מ, יט) העושו יגש חרבו", „בבהמות כתיב . . . וה"ה עם לוייתן" (פרש"י שם. וראה חדא"ג מהרש"א שם).

(137) בפ"י די משה ויק"ר שם: „להקב"ה הוא מותר לשחוט גם בסנפירין, אבל לבני אדם אשר להם נתנה התורה לצרף את לבבם* ולקבוע בהם רחמנות, להם אסור בסנפירין, כי הוא צער בעלי חיים". אבל: (א) טעם זה אינו שייך לחידוש תורה לעתיד לבוא דוקא, (ב) ועיקר: מאי שנא משאר המצוות שמקיים הקב"ה אף שלא שייך אצלו הטעם דלצרף כו'.

וראה שו"ת חת"ס חיו"ד ס"י"ט: „אפילו אנן

(* כמ"ש בהתחלת הענין: „לא ניתנו המצוות לישראל אלא לצרף בהן את הבריות".

השכל דחכמי ישראל בהתאם לשינוי מצב העולם בימות המשיח¹²⁴ (ע"פ הכלל ש"אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות") כדעת ב"ש - כי, לאחר שיושלם בירור הטוב מן הרע, יהיו כולם במעמד ומצב דה"שם אורחותיו", לדקדק ולשקול דרכיהם בתכלית הזהירות גם מרע הנעלם (בהעלם ובכח), ועד לשלילת האפשרות דענין בלתי-רצוי - ע"י דחיית וריחוק הדברים שיש בהם רע הנעלם (כיון שנשאר עדיין בעולם מציאות הרע, כנ"ל סי"ב); וענין זה יהי' ע"י התגלות דרגא נעלית יותר בתורה (מחודדי טפ"י) אצל כל בניי - ,תורה חדשה מאתי תצא", טעמי וסודות התורה, שלהיותם למעלה משייכות לביורור העולם, נשללת על ידם אפילו האפשרות לענינים בלתי-רצויים.

יד. ויש להוסיף, שגם בקשר ובשייכות לחג השבועות, "זמן מתן תורתנו" - שבו ניתנה כל התורה כולה, כולל גם ה"תורה חדשה (ש)מאתי תצא" (כנ"ל סי"ד) - מצינו דוגמת הענין דהלכה כב"ש, מעין ודוגמת החידוש דהלכה כב"ש בימות המשיח¹²⁵: בסיום הלכות חג השבועות¹²⁶ כותב רבינו הזקן: "במוצאי חג השבועות אסור להתענות מעיקר הדין לפי שהי' יום טובוח בזמן שביהמ"ק קיים, דהיינו,

124) להעיר מטעמי המצוות שבהערה 119: "אלו ואלו דברי אלקים חיים, כי כל אחד ואחד דיבר אמת לפי מקומו (דרגתו), אלא שההלכה הוא לפי הזמן".
125) ובלשון רבינו הזקן בתניא פל"ו: "וכבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה".
126) שו"ע או"ח סתצ"ד סי"ט.

ובטעם הדבר שלעתיד לבוא ישתנה שיקול הדעת דחכמי ישראל לנטות לדעת ב"ש - יש לומר, ע"פ דברי הגמרא ש"ב"ש מחדדי טפ"י, שמעלתם בחכמת התורה גדולה ממעלת ב"ה, אלא, שבזמן הזה אין הלכה כמותם כיון שרוב חכמי ישראל שמכריעים ההלכה ע"פ דעתם לא הגיעו למעלה זו, וע"ד מארו"ל¹²⁷ שלא קבעו הלכה כר"מ אף ש"אין בדורו . . כמותו", משום ש"לא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו"¹²⁸, משא"כ לעת"ל ש"יהיו כל ישראל (ועאכו"כ אלו שיבחרו מכל ישראל לב"ד הגדול שבירושלים) חכמים גדולים", תהי' אצל רובם (ואולי אצל כולם) מעלת החכמה דב"ש ש"מחודדי טפ"י, ולכן יפסקו ע"פ כללי התורה כדעת ב"ש.

לבטל גם גזירה או תקנה ומנהג** שפשט בכל ישראל (רמב"ם הל' ממרים פ"ב ה"א-ב). ולהעיר מיומא פ, א: "שמא יבוא בית דין אחר וירבה בשיעורין", שמא יבנה בית המקדש בימיו ויתחדש בית דין ותתחדש הלכה כו" (פרש"י שם).

61) והוה הטעם ש"קא מיפלגי במתיבתא דרקייעא . . הקב"ה אומר כו' וכולהו מתיבתא דרקייעא אמרי כו" (ראה לעיל הערה 38) - דלכאורה, כששומעים שהקב"ה אומר כך, איך אומרים דלא כהקב"ה - אלא שכיון שהפס"ד שלהם צ"ל ע"פ דעתם, לכן, כשלא השיגו בדעתם הטעם של הקב"ה, הוכרחו לפסוק כפי שמתקבל בדעתם (ראה לקו"ת תוריע כד, ב ואילך).

** מלבד דברים שראו ב"ד לגזור ולאסרם לעשות סג (שם ה"ג), כדאיתא בגמרא (ע"ז לו, א) "בכל יכול לבטל בית דין דברי בית דין חבירו חוץ משמונה עשר דבר (ב"ש ובה"י יחד נמנו וגזרו עליהם ב"פ דשבת), שאפילו יבוא אליהו ובית דינו אין שומעין לו".

ה. ובביאור הקשר והשייכות דב' הענינים הנ"ל שיתחדשו לעתיד לבוא - הלכה כב"ש (ש"מחודדי טפ"י), והיתר שחיתת שור הבר בסנפירי הלכות (כיון ש"תורה חדשה מאתי תצא") - צריך להבין:

א) החידוש דהלכה כב"ש הוא לחומרא, לאסור את המותר, שדבר שהי' מותר בזמן הזה כדעת ב"ה המתירים, יהי' אסור לעתיד לבוא כדעת ב"ש המחמירים, ואולי בשחיתת שור הבר בסנפירי הלכות החידוש הוא לקולא, שהקב"ה יתיר שחיתת שור שאינה כשירה בזמן הזה?

ב) איך יתכן שדוקא לעתיד לבוא יתחדשו כו"כ איסורים וחומרות דב"ש (במקום ההיתרים והקולות דב"ה בזמן הזה), בה בשעה שלעתיד לבוא לא יהי' צורך באיסורים וחומרות (ועאכו"כ שלא יהי' צורך לחדש איסורים וחומרות) שענינם לשלול האפשרות ונתינת-מקום לענין בלתי-רצוי, כיון שלעתיד לבוא יבטלו הענינים הבלתי-רצויים, כמ"ש⁶² "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ולא יהי' אלא הוספה וחידוש בקדושה, החל

62) זכרי' יג, ב.

מכללות הענין ד, תורה חדשה מאתי תצא?"

מקלט הוא אומר⁷¹ אם ירחיב ה' אלקיך את גבולך ויספת לך עוד שלש ערים וגו', ומעולם לא הי' דבר זה, ולא צוה הקב"ה לתוהו, ועכצ"ל, שציווי זה יתקיים בימות המשיח, שאז תהי' חוספה (ושלימות) במצות ערי מקלט.

ונתבאר בארוכה במק"א⁷² שבהוספת הראי' מערי מקלט מודגש שביאת המשיח הו"ע המוכרח גם מצד מצוות התורה (נוסף על כללות הענין ש, התורה העידה עליו), שקיום מצות ערי מקלט בשלימות (ויספת לך עוד שלש ערים) תהי' כש, ירחיב ה' אלקיך את גבולך" בימות המשיח, וכיון שהבטחת הגאולה היא פרט וגדר במצוות התורה, נעשה בה תוקף הנצחיות דמצוות התורה, כמ"ש הרמב"ם בסיום הענין, ועיקר הדברים ככה הן, שהתורה הזאת חוקי' ומשפטי' לעולם ולעולמי עולמים, ואין מוסיפין עליהן ולא גורעין מהן⁷³ (מ"צוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים, אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת", כנ"ל ס"ג).

ויש לומר, שבהדגשת ענין הגאולה כפרט וגדר במצוה שבתורה ש, אין לה . . . חוספה" ע"י חוספה בהמצוה בימות המשיח, כלשון הכתוב, ויספת לך עוד שלש ערים גו', מרומז שבכל מקום

(71) שופטים יט, ח"ט.
(72) לקו"ש ח"ח ע' 280 (לקמן ע' 178). חל"ד ע' 114 ואילך.
(73) כולל גם שתוקף הנצחיות הוא ולא רק בתוכנו הרוחני, אלא גם) כפשוטו של דברים - כהמשך דברי הרמב"ם (בדפוסים שלא שלטה בהם יד הצנזור), וכל המוסיף או גורע או שגילה פנים בתורה והוציא הדברים של מצוות מפורטין, הרי זה ודאי בראי ורשע ואפיקורוס.

וכשמוצא שיש בהם רע הנעלם דוחה ואוסר אותם, ו"הלל" - מלשון "בהלו נרו עלי ראשי"¹²², שהו"ע של אור וגילוי, המשכת אור הקדושה גם במקום שיש רע בכח ובהעלם¹²³.

ויש להוסיף, שהחילוק בין ב"ש וב"ה הוא גם בדרגת התורה שעל ידה נעשה בירור העולם:

"ב"ש מחדדי טפ"י" - דרגא נעלית יותר בלימוד התורה (ה"בכח" שבתורה, פנימיות התורה), שבכחה יכולים לברר (לא רק רע הגלוי, אלא גם) רע הנעלם, משא"כ ב"ה שלומדים התורה כפי שהיא בפועל ובגלוי (נגלה דתורה), אין ענינם לברר רע הנעלם, ובמצב כזה שאין הענין לברר הרע הנעלם, אסור לדחות ולרחק דברים שיכולים לקרבם ולהעלותם לקדושה.

ולכן:

בזמן הזה, שמצב העולם הוא שרוב בני-אדם אינם שייכים לדרגתם של ב"ש לשקול ולדקדק דרכיהם בתכלית הזהירות גם מרע הנעלם ולבררו ע"י דרגא נעלית בתורה - הלכה כב"ה, וב"ש במקום ב"ה אינה משנה, ועד שכש, נמנו ורבו ב"ש על ב"ה", "אותו היום . . . הי' קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל", כי, עי"ז שדוחים ומרחקים מגבול הקדושה דברים שהיו יכולים לקרבם ולהעלותם לקדושה במילא ניתוסף כח בלעזו.

אבל בימות המשיח תהי' הלכה כב"ש - כיון שישתנה שיקול הדעת בטבע

הרשות, לכו"ע הברור הוא באופן של קירוב, "ימין מקרבת"¹¹⁵ - טהור מותר וכשר, ע"י ההשתמשות בהם לשם שמים, "כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹¹⁶ ו, בכל דרכיך דעהו"¹¹⁷, שעי"ז נעשה בהם בירור וזיכוך ועל"י לקדושה; ובדברים שיש ספק האם צריכים לדחותם או שיכולים (ובמילא צריכים) לקרבם ולהעלותם לקדושה, משום שהרע אינו ניכר ונראה בפועל ובגלוי, כי אם בכח ובהעלם בלבד, וכיו"ב - פליגי ב"ש וב"ה¹¹⁸:

ב"ש¹¹⁹ (ששרש נשמתם מבחי' הגבורות) - נטיית שכלם היא להחמיר, לדחות ולאסור גם הענינים שהרע שבהם הוא בכח ובהעלם בלבד, וב"ה (ששרש נשמתם מבחי' החסדים) - נטיית שכלם היא להקל, לקרב ולהתיר הדברים שאין בהם רע בפועל ובגלוי.

וחילוק זה מרומז גם בשמותיהם¹²⁰:

"שמאי" - מלשון "השם אורחותיו"¹²¹, ששוקל דרכיו בתכלית הזהירות גם מענינים דרע הנעלם,

(116) אבות פ"ב מ"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

(117) משלי ג, ו. רמב"ם שם. שו"ע אדה"ז או"ח סקניו ס"ב.

(118) ולהעיר מביאור הלשיטתייהו דב"ש וב"ה, שב"ש אולי בתר בכח, וב"ה אולי בתר בפועל (ראה בארוכה "הדרן על ששה סדרי משנה" סי' השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 645 ואילך).

(119) ראה חז"ג רמ"א, א. טעמי המצוות להאירו"ל פ' תצא. תניא בהקדמה. שם אגה"ק ס"ג. ובכ"מ.

(120) להעיר ממארו"ל, ר"מ הוה דייק בשמא" (יומא פג, ב. וראה בארוכה (ע"ד הענין דמדרש שמות) תשובות וביאורים הנ"ל ס"א. וש"נ).

(121) מו"ק ה, סע"א. וש"נ.

(122) איוב כט, ג.

(123) ראה לקו"ת שה"ש מה, סע"ב ואילך.

ובכ"מ.

מקלט¹⁰⁹ כדי לשלול אפשרות לענין בלתי-רצוי שיכול להיות כתוצאה ממצאות הרע בעולם (כמו שלפני הטא עה"ד היתה אפשרות לענין החטא ע"י מציאות הרע בעולם¹¹⁰).

וענין זה (שלילת האפשרות לענין בלתי-רצוי) נעשה ע"י ש"וויספת לך עוד שלש ערים, הוספת סוג חדש של ערי מקלט, התגלות חדשה ב"דברי תורה קולטין" - שזהו"ע ד"תורה חדשה מאתי תצא", התגלות טעמי תורה דפנימיות התורה, דכיון שפנימיות התורה היא למעלה משייכות לבירור טוב ורע, לכן קולטת את האדם באופן ששוללת גם האפשרות לענין בלתי-רצוי.

ויש לומר, שערי מקלט שבזמן הזה, שש ערים, הם כנגד ששה סדרי משנה (כולל פירושן בגמרא), שבהם נתבארו כל פרטי הדינים דאיסור והיתר טומאה וטהרה חיוב ופטור שעל ידם נעשה בירור העולם, וערי מקלט שיתוספו בימות המשיח, שלש ערים, הם כנגד ההוספה והחידוש בכללות התורה -

„אוריין תליתארי“, שלש ערים - ע"י ההתגלות דפנימיות התורה¹¹¹.

וימתק יותר - שלש הערים שיתוספו בימות המשיח הם „בערי הקיני והקניזי והקדמוני שנכרת לאברהם אבינו ברית עליהן ועדיין לא נכבשו, ועליהן נאמר בתורה ואם ירחיב ה' את גבולך“¹¹², וידוע¹¹³ שכיבוש ארץ ז' אומות בנפש הו"ע בירור המדות, שזוהי כללות העבודה בזמן הזה, וכיבוש ארץ ג' אומות (קיני קניזי וקדמוני) בנפש הו"ע בירור המוחין שיהי' בימות המשיח, שאז תהי' ההתגלות ד"תורה חדשה מאתי תצא"¹¹⁴.

יג. עפ"י יש לבאר גם החידוש שבימות המשיח תהי' הלכה כב"ש: ובהקדם ביאור הפלוגתות דב"ש וב"ה, ב"ש אוסרים וב"ה מתירים - שהפלוגתא היא בנוגע לאופן פעולת התורה בבירור העולם:

דבריים שהם בודאי בלתי-רצויים, לכו"ע הבירור הוא באופן של דחי, „שמאל דוחה“¹¹⁵ - טמא אסור ופסול; דבריים שהם בודאי מותרים, עניני

תתה"מ***, כי, לאחר ש"מצוות בטלות" אין מקום לשקו"ט אם „זו היא שחיטה כשירה“, ואין צורך ב"חידוש תורה".

וע"ד שגם בימות המשיח, יצטרכו לידע הלכות איסור והיתר טומאה וטהרה, אף שלא יצטרכו לעסוק בהם כיון ש"יהיו גלויים וידועים לכל איש ישראל בידיעה בתחלה בלי שכחה", כנ"ל סי"א.

110 ראה גם סה"מ עטר"ת ע' תטו.

111 ראה בארוכה ד"ה אל תצר את מואב במאמרי אדהאמ"צ דברים בתחלתו.

112 ראה גם סה"מ עטר"ת ותש"ט שבהערה ה"ד.

113 ראה בארוכה ד"ה אל תצר את מואב במאמרי אדהאמ"צ דברים בתחלתו.

114 ראה גם סה"מ עטר"ת ותש"ט שבהערה ה"ד.

115 ראה גם סה"מ עטר"ת ותש"ט שבהערה ה"ד.

שמצינו שבימות המשיח יהי' שינוי גרעון והוספה בעניני תומ"צ [ולדוגמא: השינוי דהלכה כב"ש, הגרעון בדיני שחיטה ע"י היתר שחיטת שור הבר בסנפירי הליתין, וההוספה ד"תורה חדשה"], אין זה שינוי גרעון והוספה בתורה, אלא ע"ד ובדוגמת ההוספה דערי מקלט (המקור בהלכה להוספה בתומ"צ בימות המשיח), שהוספה זו היא חלק מהמצוה עתה (שגדר המצוה היא שבימות המשיח יוסיפו עוד שלש ערים), שע"י נעשית שלימות המצוה, כדלקמן.

י. ובהקדם הביאור בהוספת שלש ערי מקלט בימות המשיח - דלכאורה אינו מובן:

א) מהו הענין המיוחד שבהוספת שלש ערי מקלט בימות המשיח, עד כדי כך, שבזה תלוי תוקף ונצחיות הבטחת ביאת המשיח שנעשית פרט וגדר במצות ערי מקלט?

ב) יתירה מזה: תוכן מצות ערי מקלט הוא בניגוד (לכאורה) לתוכן דביאת המשיח - כי, הצורך בערי מקלט הוא „לנוס שמה כל רוצח“⁷⁴, ואילו בימות המשיח בודאי לא תהי' המציאות דהורג נפש, אפילו לא בשוגג⁷⁵ [וכידוע השקו"ט בביאור הצורך דערי מקלט

74 שופטים יט, ג.

75 הן מצד ההורג - שגם שוגג צריך כפרה (פרש"י נח ט, ה. פרש"י שבועות ב, א נ"ה תולה), וכידוע שגם שוגג הוא מהתגברות הרע כו' (ראה לקו"ת להאריו"ל פ' ויקרא. תניא אגה"ק סו"ס כח); והן מצד הנהרג - שהריגתו בשוגג היא מפני שנתחייב מיתה על הריגה במיד ללא עדים (מכות י"ד, ב. פרש"י משפטים כא, יג. וראה פרש"י נח שם).

76 ראה בארוכה בלקו"ש חכ"ד ע' 107 ואילך. ושי"ג.

77 שבת פח, ב.

78 שם פט, א.

79 ישע"י מב, כא. חולין סו, ב.

80 סוטה מד, א. ושי"ג.

81 בהבא לקמן - ראה תניא אגה"ק סכ"ו. ובארוכה - קונטרס עץ החיים פי"א ואילך. וראה גם לקו"ת שה"ש מ"ח, א ואילך.

בעיקר הפעולה דבירור העולם ע"י פרטי הדינים דאיסור והיתר טומאה וטהרה כשר ופסול, שלכן נקראת „אילנא דטוב ורע“⁸² („עץ הדעת טוב ורע“⁸³), ע"ש ההתלבשות לברר הטוב מהרע, להבדיל בין הפסול האסור והטמא להכשר המותר והטהור, וכן ההתלבשות בטענות של שקר (לברר האמת מן השקר) בדיני חיוב ופטור שבין אדם לחבירו⁸⁴; משא"כ נסתר דתורה נקראת „אילנא דחיי“ („עץ החיים“⁸⁵), „דלית תמן . . . מסטרא דרע . . . מרוח הטומאה“⁸², כיון שאינה עוסקת בבירור הטוב מהרע, אלא מדברת בעניני אלקות, „דע את אלקי אביך“⁸⁶.

ובענין זה מודגש כללות החילוק שבין זמן הזה לימות המשיח:

בזמן הזה - עיקר העבודה היא בבירור העולם, שנעשית בעיקר ע"י לימוד נגלה דתורה, ששה סדרי משנה (כולל הפלפול והשקו"ט בגמרא ובפוסקים, ראשונים ואחרונים) בעניני איסור והיתר טומאה וטהרה חיוב ופטור (אלא שגם בשביל עבודת הבירורים בנגלה דתורה יש צורך בלימוד נסתר שבתורה שע"ז יאיר בנפשו האלקות שבתורה);

משא"כ בימות המשיח - לאחר ששלימות עבודת הבירורים, שיופד הרע

(82) זח"ג קכד, ב - ברע"מ.

(83) בראשית ב, יז.

(84) וגם הלימוד באופן ד"יגדיל תורה ויאדיר, „דרוש וקבל שכר“, הוא, בענינים הקשורים עם טוב ורע.

(85) שם ג, כב.

(86) דה"א כח, ט. וראה תניא קו"א קנו, ב.

היינו, שהתורה קולטת את האדם העוסק בה להגן עליו ולהצילו מפני גואל הדם, „הוא¹⁰⁴ שטן הוא יצה"ר“¹⁰⁵, ולא עוד אלא שעל ידה נעשה התיקון לשפיכת דם וחיות האדם דקדושה שנמשך מהתורה, חיות חדש מ"תורת חיים"י¹⁰⁶.

ובימות המשיח, לאחר ששלימות בירור העולם - יהי הענין דערי מקלט באופן נעלה יותר:

ידוע¹⁰⁷ שגם בימות המשיח, כשתושלם עבודת בני בבירור הטוב מן הרע ויגיעו לשלימות שהיתה לפני הטא עה"ד - תהי עדיין מציאות הרע בעולם¹⁰⁸, ולכן ישאר הצורך בערי

ידוע שכל חטא ועון הוא מעין ודוגמת „מכה נפש (בשגגה)“⁹³, כמ"ש⁹⁴ „שופך דם האדם באדם“, שהו"ע „שפיכת דם וחיות אדם דקדושה באדם דקליפה“⁹⁵, אלא שזהו באופן ד"מכה נפש (בשגגה)“, שלא ברצונו, כי, רצונו האמיתי של כאו"א מישראל הוא „לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות“⁹⁶ (אלא ש"יצרו הוא שתקפו"ם⁹⁶, כמו אונס), ומעשה החטא הוא „בבלי דעת“⁹⁷, כמארז"ל⁹⁸ „אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות“, ועוד וג"ז עיקר - ש"האלקים אנה לידו“⁹⁹, כמ"ש¹⁰⁰ „נורא עלילה על בני אדם“, „עלילה נתלה בו“¹⁰¹.

והתיקון לזה הוא ע"י הגלות לעיר מקלט - שרומז על התורה, כמארז"ל¹⁰² „דברי תורה קולטין“¹⁰³,

(סה"מ תרס"ה ע' שכה ואילך). ד"ה הנ"ל תשי"ב. תשי"ז.

(93) מסעי לה, יא.

(94) נח ט, ו.

(95) לקו"ת במדבר יג, ג.

(96) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

(97) שופטים יט, ד.

(98) סוטה ג, רע"א.

(99) משפטים כא, יג.

(100) תהלים טו, ה.

(101) תנחומא וישב ד.

(102) מכות יז"ד, א.

(103) ופירוש „עיר מקלט“: „עיר“ - שנעשית מקיבוץ בתים, וכל בית נעשה מאבנים, שאבנים קאי על אותיות התורה (כדאיתא בספר יצירה (פ"ד מ"ב), „שתי אבנים בנות שתי בתים וכו'“), ומצירופם נעשים בתים, תיבות התורה, ובצירוף כולם יחד נעשית עיר, כל התורה כולה; ו"מקלט" - מלשון קליטה, שרומז על הקליטה דשכל האדם בתורה והקליטה דתורה בשכל האדם (כמבואר בתניא (פ"ה) שהשכל תופס ומקיף את המושכל, וגם מלוכב ומקיף בו).

(104) ב"ב טז, א.

(105) ועד"ז אמרו תו"ל „בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תבלין“ (ב"ב שם. קידושין ל, ב), „אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש כו“ (קידושין שם. סוכה נב, ב).

(106) ולהעיר, שהתורה נמשלה לדם שהוא הנפש, שעל ידו נמשך חיות הנפש, וזהו מ"ש „זאת התורה אדם“, אותיות א' דם (של"ה בהקדמת בית ישראל בית דוד (כא, א). לקו"ת שם, א).

(107) ראה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ס"א ס"א.

(108) ורק לאח"ז, בעולם התחי, יבטל הקב"ה מציאות הרע מן העולם, כמ"ש „את רוח הטומאה אעביר מן הארץ“, ועל תקופה זו אמרו תו"ל (נדה סא, ב) ש"מצוות בטלות לע"ל" * (ראה הגהות יעב"ץ ר"ה ל, א. אגה"ק סו"ס כו). - ועפ"ז צ"ל שהסעודה דליתן ושור הבר (שבה יאכלו משחיטה זו שיתירה הקב"ה) תהי בימות המשיח, לפני

(* פרטי הדעות והשקו"ט במאמר זה - ראה בארוכה בספרים שהובאו בשדי חמד (כללים ודי"ח) בערך מצות אם בטלות. תשובות וביאורים שם (והערה 9).